

VÄLJAVÕTE

KOHTUMÄÄRUS

Kohus	Tartu Ringkonnakohus
Määruse kuupäev	20. veebruar 2023
Kohtuasja number	1-07-8640
Kohtukoosseis	Erkki Hirsnik, Maarika Kuusk ja Arne Sarjas
Kohtuasi	XX (isikukood [---]) katseajaga tingimisi vangistusest vabastamise otsustamine
Vaidlustatud kohtulahend	Viru Maakohtu (Jõhvi kohtumaja) 20. septembri 2022 määrus
Määruskaebuse esitaja	prokuratuur, esindaja Viru Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör Gardi Anderson
Teised määruskaebemenetluse pooled	Süüdimõistetu XX ja tema kaitsja vandeadvokaat Janek Valdma
Asja läbivaatamise viis	kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks Vabariigi Valitsuse määruse nr 322 „Kriminaal-, väärteo-, tsiviil- ja haldusasjade menetlusest osavõtjatele tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord“ § 5² lõige 1 punkt 4.
2. Edastada käesolev määrus Riigikohtule ning algatada põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus, otsustamaks eelmises punktis mainitud sätte kehtivuse üle.
3. Rahuldada ekspert YY taotlus määrata tema tasuks XX suhtes tehtud kohtupsühholoogiaekspertiisi eest 2400 eurot. Rahuldada YY taotlus puutuvalt sõidukuludesse osaliselt ja määrata YY sõidukulude kandmise eest hüvitiseks 60 eurot.

4. [---]

5. [---]

6. [---]

Edasikaebamise kord

Käesoleva määruse peale saab prokuratuur või süüdimõistetu advokaadist kaitsja esitada kirjaliku määruskaebuse. Määruskaebuse saab esitada Tartu Ringkonnakohtule kirjalikult 15 päeva jooksul alates kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsuse kuulutamisele järgnevast päevast.

PÕHIOSA

Menetluse käik

[---]

2. Viru Maakohus vabastas 20. septembri 2022 määrusega XX temale mõistetud vangistuse kandmisest tingimisi.

3. Maakohtu määruse peale esitas prokuratuur 3. oktoobril 2022 määruskaebuse, milles taotleb maakohtu määruse tühistamist, XX suhtes tema retsidiivsusrisiki hindamiseks kohtupsühhiaatria- psühholoogia kompleksekspertiisi läbiviimist ning kogumis eksperdiarvamusega XX vabastamise osas uue otsustuse tegemist.

4. 9. novembri 2022 määrusega lasi Tartu Ringkonnakohus XX suhtes tema retsidiivsusrisiki hindamiseks viia psühholoog YY läbi retsidiivsusrisikuekspertiisi.

5. Ekspertiis valmis 23. jaanuaril 2023.

6. Tartu Ringkonnakohtu 20. veebruari 2023 määrusega tühistati maakohtu 20. septembri 2022 määrus ja jäeti XX tingimisi vabastamata, sest ringkonnakohus pidas XX lähtuvat uute kuritegude ohtu liiga kõrgeks.

Ringkonnakohtu seisukoht

7. Ringkonnakohus leiab, et menetluskulude hüvitamise otsustuse võib tulenevalt kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 189 lg-st 2 teha kinnipeetava tingimisi vabastamise otsustusest eraldi määrusega ja kriminaalkolleegium praegu seda võimalust kasutabki.

8. Kõigepealt teeb kriminaalkolleegium otsustuse puutuvalt retsidiivsusrisikuekspertiisi kulusse. YY palub tasuda OÜ-le [---] seoses ekspertiisiga 2484 eurot. Esiteks on vaja maksta 2400 eurot ekspertiisi enda tegemise eest: YY kulutas ekspertiisile 48 tundi ja tema tunnitasuks on 50 eurot. Teiseks lisandub 84 eurone transpordikulu: YY sõitis 240 kilomeetrit ja iga kilomeetri eest soovib ekspert saada 35 senti. Ekspertiisi kahte taotlust – puutuvalt ekspertiisitasusse ja puutuvalt sõidukulusse – tuleb analüüsida eraldi (vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus nr 1-20-6533/329, p 12).

[---]

11. Ekspertiisitasusse puutuvalt leiab ringkonnakohus, et ta peab kõigepealt hindama, kas YY kulutas põhjendatult ekspertiisile 48 tundi (vt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus nr 5-22-3/17, p 25 või Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus nr 5-22-2/17, p 12). Vastus sellele küsimusele on jaatav. XX on pannud toime palju kuritegusid, tema suhtes on läbi viidud erinevaid menetlusi ja ta on olnud vanglas väga pikka aega – seega on ainuüksi kirjalike materjalide maht väga suur. Ka on põhjust eeldada, et tegemist oli keerulise juhtumiga – seda tulenevalt XX isiksuslikest eripäradest (vt ka ringkonnakohtu n-õ põhimäärust). Ekspertiisiakt oli väga kvaliteetne: selles anti põhjalik ülevaade XX puutuvast ja selgitati sedagi, millistele teaduslikele meetoditele ekspert tugines ja toodi välja nende meetodite peamine sisu. Viimaks ei saa jätta märkimata, et akt oli keeleliselt korrektne, arusaadavalt üles ehitatud ja mõistetav ka psühholoogia-alasele võhikule.

12. YY soovib ekspertiisitasuna 2400 eurot. Ringkonnakohus leiab, et tehtud ekspertiisi tuleb pidada kohtupsühholoogiaekspertiisiks määruse nr 322 § 5² lg 1 p 4 mõttes: psühholoog YY

kasutas ekspertiisi tehes oma psühholoogiaalaseid eriteadmisi. Kohtupsühholoogiaekspertiisi tasuks on viimasena viidatud sätte kohaselt 125 eurot. Kui määrata YY tasuks seesama 125 eurot, tuleks tema töö tunnihinnaks 2,60 eurot (125:48). See oleks vähem kui ekspertiisi tegemise ajal kehtinud riiklik töötasu alammäär, mis oli Vabariigi Valitsuse määruse nr 116 „Töötasu alammäära kehtestamine“ § 1 kohaselt 3,86 eurot. Niisugusel juhul oleks YY tasu väiksem kui seda võimaldab KrMS § 178 lg 2 ls 2: eksperdile makstav tunnitasu ei või olla väiksem töösuhtes olevale isikule minimaalselt maksta lubatud tunnitasust. Seega ei ole määruse nr 322 § 5² lg 1 p 4 vastavuses KrMS § 178 lg-ga 2 ega § 178 lg-ga 5 (volitusnorm määruse nr 322 kehtestamiseks) ja on seetõttu vastuolus põhiseaduse § 3 lg 1 esimesest lausest tuleneva seaduslikkuse põhimõttega, mille kohaselt peab määrus olema seadustega kooskõlas (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus nr 5-22-3/17). Kehtiv õigus ei võimalda kuidagi ka viidatud 125 eurost ekspertiisitasu suurendada – nt ei kehti kohtupsühholoogiaekspertiiside osas määruse nr 322 lg 3, mis teeb mõnikord võimalikuks kohtupsühhiaatriaekspertiisi tegemise eest kehtestatud tasu suurendamise.

13. Eelnevat kokku võttes tunnistab ringkonnakohus määruse nr 322 § 5² lg 1 p 4 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 4 lg 3 ja § 9 lg 1 alusel tuleb käesolev määrus edastada Riigikohtule.

[---]

(allkirjastatud digitaalselt)